

МІСЦЕ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ПРОДОВОЛЬСТВА

Глобалізація економічних відносин обумовлює постійне посилення ступеня впливу кон'юнктурних факторів міжнародного ринку продовольства на перебіг подій в українському сегменті. Відкритість внутрішнього ринку з одного боку та поява додаткових можливостей для експорту продовольства за більш високими ніж в середині країни цінами, обумовлюють посилення конкуренції, зростання ціни на харчові продукти, зниження їх якості [1-2].

Аналіз динаміки світових цін на продовольство надає підстави стверджувати про наявність сталої тенденції до їх загального зростання. Періоди зниження цін на продовольство традиційно співпадають з економічними кризами та уповільненням економічного розвитку. Так в аналізованій період світові ціни на продовольство сягали найнижчого рівня у 2009 та 2015-2016 рр.

На основі аналізу тенденцій у сфері виробництва, експорту та імпорту сільськогосподарської продукції на другу половину 2019 р. можна прогнозувати поступове зростання цін на м'ясні та молочні продукти в межах 3%. Ціни на зернові та цукор стабілізувалися і суттєвих коливань не очікується. Ціна рослинної олії має динаміку до зменшення у діапазоні 3-5%.

На нашу думку до переліку основних факторів, що обумовлюють загальне зростання ціни на продовольство відносяться:

- зростання обсягів споживання продуктів на фоні збільшення чисельності населення і загального соціально-економічного прогресу;
- ситуаційні тенденції розвитку світової економіки;
- погіршення кліматичних умов та несприятливі прогнози виробництва продукції сільського господарства.

За висновками експертів FAO, основний тренд щодо загального та сталого збільшення ціни на продовольчі товари формується під впливом збільшення обсягів споживання продуктів харчування, яке обумовлюється зростом кількості населення, розвитком світової економіки (світовий ВВП з 2000 р. збільшився у двічі), а також сталим зростанням економік і рівня життя в азіатських країнах [3].

На основі аналізу інформації щодо обсягів виробництва та споживання основних продовольчих товарів, можна зробити висновок про те, що у більшості регіонів світу, обсяги їх споживання збільшуються швидше ніж обсяги виробництва. Відповідна тенденція обумовлює формування незадоволеного попиту і зростання ціни на продовольство .

Узагальнена статистика по зерновим характеризується перевищенням річних темпів споживання над темпами виробництва у всіх регіонах світу. Більше того, зменшення виробництва зернових в Африці, Південній Америці, Європі – обумовило зниження загальносвітових обсягів їх виробництва у 2017-2019 рр. торгівельному році нижче рівня попереднього періоду. Відповідні зрушення супроводжувались зростанням індексу ціни на зернові у 2018 р. на 9% [4].

Олія порушує загальну тенденцію до перевищення темпів зростання обсягів споживання над виробництвом. Відповідне перевищення спостерігається лише в Азії та Африці. Загальносвітові обсяги споживання олії зросли, але темпи його зростання були меншими ніж темпи виробництва на 1,7%. Відповідний дисбаланс темпів зростання споживання та виробництва олії призвів до зменшення індексу ціни на 24,8%.

Споживання і виробництво цукру також збільшується по всьому світові. Відносно зменшення виробництва відбулось у Європі. А перевищення темпів виробництва над темпами споживання відбулось у Південній Америці. Загальносвітові темпи зростання споживання цукру перевищили темпи виробництва на 1,5%. Але наявність великих товарних запасів, що були вироблені у попередні роки та диверсифікація виробничої активності у сфері переробки цукрової тростини обумовили зниження цінового індексу у 2018 р. на 49,8%.

Світове споживання м'яса зросло за рік на 1,5%. До переліку регіонів в яких темп виробництва перевищує темпи споживання відносяться: Африка, Північна Америка, Європа. Рівновага у виробництві та споживанні м'яса обумовлює стабільний стан світових цін з невеликими ситуаційними коливаннями в межах 3-5%.

Світове виробництво і споживання молока та молочних продуктів у 2018 р. збільшувалось доволі рівноважно з різницею лише 0,3%. Найбільше виробництво та споживання збільшились у країнах Азії. Ринкова рівновага забезпечила стабілізацію та зниження ціни у 2018 р. на 9,3%.

Дисбаланс виробництва і споживання, кількості населення і рівня життя обумовлює формування експортно-імпортних потоків. За інформацією WTO найбільш потужним експортером (647 млрд дол. США – 37,4%) та імпортером (649 млрд дол. США – 36,6%) сільськогосподарської продукції у світі за підсумками 2017 р. став Європейський Союз (28). За обсягами експорту у першу п'ятірку країн також увійшли: європейські країни – Extra-EU (28) (10%); США (9,8%); Бразилія (5,1%); Китай (4,6%). За обсягами імпорту: Extra-EU (28) (10%); Китай (10,3%); США (9,1%); Японія (4,4%) [5].

При цьому тенденції розвитку світового ринку продовольства, доволі сильно впливають на динаміку внутрішнього ринку [6-8]. Україна займає доволі вагоме місце на світовому ринку продовольства. У 2018 р. на її території вироблено 3,4% світового врожаю пшениці, 2,3% фуражного зерна, 2,7% кукурудзи, 3,5% олійних культур; 1% цукру; 0,7% м'яса; 1,2% молока та молочних продуктів.

Найбільшими на світовому ринку продовольства є частки України в експорті кукурудзи – 13,9%; фуражного зерна – 13,3%; пшениці – 9,2%; олії – 6,8%, олійних культур – 2,7%; м'яса курятини – 2,3%; молока та молочних продуктів – 1,1% .

Література:

1. Бавико О.Є. Семантична генеза поняття якості у підприємницькій діяльності та стандартах з управління якістю. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 23. С. 24-26.
2. Бавико О.Є. Якість рибної продукції та основні тенденції розвитку внутрішнього ринку. *Торгівля і ринок України*. 2017. № 2 (42). С. 28-35.
3. FAO. 2018 Food Outlook – Biannual Report on Global Food Markets – November 2018. Rome. 104 pp.
4. Enghiad, A., Ufer, D., Countryman A., Thilmany D. (2017) An Overview of Global Wheat Market Fundamentals in an Era of Climate Concerns. *International Journal of Agronomy*, Volume 2017. pp. 1-15.
5. WTO. World Trade Statistical Review, 2018. Switzerland: WTO, 2018. 213 p.
6. Бавико О.Є. Тенденції розвитку внутрішнього ринку макаронних виробів в Україні. *Торгівля і ринок України*. 2018. № 1(43). С. 43-50.
7. Бавико О.Є. Синхронізація розвитку ринку інформаційно-комунікаційних технологій в Україні з глобальними трендами. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2018. № 1. С. 272-283.
8. Бавико О.Є. Основні тенденції розвитку внутрішнього ринку електронної комерції в Україні. *Торгівля і ринок України*. 2019. № 1(45). С. 32-40.